

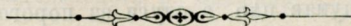
Минуло так кілька місяців. Мати дуже тужила за донькою і жадала дуже бути у неї. Вийшла вона раз на подвіре, а ту як не вірве ся вітер, ухопив єї і заніс до єї доньки. А тота Маруся була тепер того вітра жінка. Дуже вона втішила ся побачивши свою маму. Мати зачала єї вишитувати, як їй ся поводити, подивила ся на єї господарство — достатки там такі, що боже! Побула там мати пять день, а як уже хотіла іти до дому, тогди єї дочка набрала досить грошей, положила матери на голову, обліпила тістом, а потім завила матір у околот соломи. Вітер як подув добре, тай заніс свою тещу назад до єї дому.

Пішла тогди тота мати до свого сина тай просит, щоби їй голову змив, але син каже:

— Ідіг мамо до доньки! най вона вам змие!

Пішла мати до другої доньки, а тая зачала їй мити голову, а з голови посипали ся золоті гроші. Тай так і тоту другу доньку було чим вивінувати.

(В Нагірянах заліщицького пов. записав Михайло Гуменюк.)

Казка про задоволеного чоловіка.

Царь хорій. Даром в царства всіх сторін
Зійшли ся наймудрійші доктори,
Бо, видко, смерти вже піддасть ся він,
Не довго буде битись серце хоре
Мутними ще кругом очима водить,
І що-ж! На кождім він лици знаходить
Укриту радість, бачить скритий сміх.
Єму здаєсь, що кождий жде лиш смерти
Єго, щоб царську власть, добро роздерти;
В нім гнів кипить,— всіх вішав би, коб міг.

„Дурні доктори й ліки їй дурні!“
Промовив царь, постогнуючи з болю.
„Най щезнуть геть з перед очей мені,
А то мою послідну вчують волю..“
І вмовк на хвилю. — Кличте ворожбита!“
Сказав і в пів години сіра свита
В дверех явилась — в світі сивий дід.
З чола мов царські вичитавши мисли,
Закашлав лиш, — в очах дві іскри блисли,—
І так озвав ся хитрий ворожбит:

„Могучий царю мій, на твій недуг
 Докторів тисяч навіть не порадить;
 Незадоволений твій власний дух
 Приніс тобі хворобу й смерть провадить.
 Однак коли міркуєш, що послідний
 Підданий твій тебе лічити гідний,
 Я скажу раду крайної пори:
 Всім задоволену знайди людину,
 Здійми сорочку з неї і на шию
 На благородну свою вбери.“

„Так кажеш?“ мовить счудований цар.
 „Та тільки знай, що за брехливе слово...“
 „Я з рук твоїх прийму і десять кар,“
 Підхопив дід, а цар задумавсь знову.
 І думав він: „Та чейже між князями,
 Між графами, міністрами, панами
 Один такий знайде ся чоловік...
 Я-ж ласками обсилав не одного...“
 Так думав цар, а слуги за порогом
 Були вже, йшли цареви всі по лік.

В палати княжі — звісно — перший путь.
 Князь Міріс каже: „Завдяки цареви
 Живу в достатках і здоров мабуть,
 Так щож! коли минає день по дневи,
 Минають місяці й літа, — я швидко
 Й постаріюсь, а діточок не видко.
 Кому ж лишати все?“ вітхає князь.
 Здаєсь, він не одно ще мав сказати,
 Та слуг не стало. Вибігли з палати;
 Спішать, бо перша проба не вдалась.

„Я задоволений?“ князь Перм сказав.
 „Та був би, був, коли-ж на горе—лихо
 До чести й ласк днесь чоловік без прав
 Прийде, а ти сиди з всім правом тихо.
 Я трицять літ служив цареви вірно,
 Мов батькови коривсь ему покійно, —
 Приходить поділ забраних країв.
 Лір, що нічим не визначивсь ніколи,
 Бере пять міст, сім сел, ліси та поле,
 А я...“ Не чули слуги дальших слів.

Прийшли до Ліра. Граф найівшись в смак
 Спокійно спав собі як раз в тій хвили;

На подушках магких лежав навзнік.
 В тім крики царських слуг єго збудили.
 „Чого?“ спитав. — Сказали. — „Милій Боже,
 Хтож задоволений днесь бути може?
 Знав цар, що дати. Там по селах всіх
 Народ бунтуєсь, на міста мов молот
 Біда звалилась, — вість дістав про голод..“
 Ще не скінчив, а слуги за поріг.

Міністер Галім вийшов на прохід.
 Застали в хаті лиш міністра жінку.
 Спитали в неї. „Ох, солодкий мід,
 Кому він не ся.. Сядьте на хвилинку!“
 І вже стільці хотіла їм подати
 Ї казати щось, а слуги далі з хати.
 Так всіх вельмож сходили. Де зайшли,
 Чи то був князь, міністер, граф, чи дука,
 У кожного свій клопіт, горе, мука;
 Всім задоволеного не знайшли.

Кидають ся вони і в другий бік,
 Міщан, купців питають, хліборобів —
 І даром все. Цар даром жде на лік,
 Не чує пільги у важкій хоробі.
 Ремісників, робітників, голоти
 Питати в слуг не стало вже охоти.
 Там при наріканях забракло-б слів.
 Смутні, з понуреною головою,
 Мов жовнірі поражені у бою,
 Поволи царські слуги йдуть домів.

Так не вялив ще цвітів сонця жар,
 Як в них тепер з тривоги серце вяне;
 Глядять, — аж проти них через базар
 Жебрущій дід іде. Хоч в лахи вбране,
 Поставою самою горде тіло,
 Вид явний, радість бє з лица.. Скортіло
 Слуг, — щастя в діда пробують ще раз:
 „Чекай! Чого такий веселий, враже?“
 „Бо задоволений собою!“ каже.
 „Не вже-ж?“ — „Таж так!“ — „Як так, ходиж до нас!“

І раді слуги вже, що вдав ся жарт,
 На силу тягнуть діда до палати;
 Дід сам сміє ся вже, що й він щось варт;
 Хоч чулуєсь, не знає, що й казати.

Прийшли. Цар хорий здивував ся тоже,
 Очам своїм повірити не може.
 Спитав і чує. „Дід не дід, — дарма!“
 А дід стоїть собі та жде в куточку.
 „Гей задоволений, скидай сорочку!“
 А дід: „Та скинув би, коли-ж нема...“

В Товстім, дня 10—12 сент. 1894

Василь Щурат.

Основи суспільности.

(Повість із сучасного життя.)

Часть перша.

VII.

О. Нестор увесь тряс ся, мов у лихорадці.

— Так ось воно як! Ось що сидить на дні тої чемности та прихильности, тої старанности о моє здоров'є, тої безкорисної услужливости! Спекуляція на мій масток! Цінізм! Безвстидна грубість! Боже, боже!

Тремтяча рука довго не могла попасти з ключем у дірку, щоб відімкнути двері від покою, а відімкнувши двері він добру ще хвилию мучив ся, поки витягнув ключ, устроїв его з нутрішнього боку і на два спусти замкнув двері з середини.

— Не чую ся тут безпечним! — мурмотів він, обзираючи, чи щільно позамикані вікна — Не чую ся... ані на хвилию... Ануж їм за довго стане чекати! Ануж вони... Господи ратуй мене!...

Хороблива уява, зворушена недавно перебутою сценою, бентежила всю его душу, паралізувала всі останки его енергії. Він дивив ся і не видів, пригадував і не тямив, метав ся то сюди то туди, хапав ся за одно, друге й десяте, а ні в чому не міг найти ладу, ні з чим не вмів дати собі ради. Бачив добре, що вікна не замикають ся щільно, що в них бракує скоблів, що в однім збита шибка і одчинити его з надвору нема ніякої трудности; бачив се виразно в тій хвили, як нераз уже перед тим, — тепер бачив се навіть докладніше, чув живіше всю небезпеку сеї обставини, та постоявши хвилию з витріщеними очима пе-